

ARACI KURULUŞLAR

ARACI KURULUŞLAR

Aracı kurumlar türlerine ve ortaklık yapılarına göre sınıflandırılmıştır.

"Aracı Kuruluş" terimi sermaye piyasasında faaliyette bulunmak üzere yetki belgesi almış olan banka ve aracı kurumları ifade etmektedir. Bankalar faaliyet alanlarına göre, "Ticari Banka" ve "Kalkınma ve Yatırım Bankaları" olarak gruplanmıştır. Aracı kurumlar ise ortaklık yapısına göre "Banka Kökenli" ve "Banka Kökenli Olmayan" şeklinde kategorize edilmiştir.

Türüne Göre Aracı Kuruluşlar	
	Banka
Ticari Banka	46
Kalkınma ve Yatırım Bankası	12
Toplam	58
	Aracı Kurum
Banka Kökenli	49
Banka Kökenli Olmayan	74
Toplam	123
Kaynak: TSPAKB	

2001 yılında 123 aracı kurum ve 58 banka sermaye piyasası faaliyetinde bulunmuştur.

Ortaklık Yapısına Göre Aracı Kuruluşlar		
	Banka	Aracı Kurum
Özel	28	95
Yabancı	16	5
Özel Toplam	44	100
Kamu	5	4
TMSF	9	19
Kamu Toplam	14	23
Genel Toplam	58	123
Kaynak: TSPAKB		

Faaliyet alanlarına göre aracı kuruluşlar ise aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Burada, Kredili Menkul Kıymet, Açığa Satış ve Menkul Kıymetlerin Ödünç Alma ve Verme İşlemleri, İzin Belgesi'ne tabi iken diğerleri Yetki Belgesi'dir.

Yetki ve İzin Belgelerine Göre Aracı Kuruluşlar	
Alım Satım Aracılık	178
Repo/Ters Repo İşlemleri	126
Halka Arza Aracılık	81
Portföy Yönetimi	64
Yatırım Danışmanlığı	62
Türev Araçların Alım Satımına Aracılık	29
Kredili Menkul Kıymet, Açığa Satış ve Menkul Kıymetlerin Ödünç Alma ve Verme İşlemleri	98
Kaynak: TSPAKB	

2001 yılı içinde işlem yapan 181 aracı kuruluş varken Alım Satım Aracılık Yetki Belgesi sahibi olan kurum sayısı 178'dir. Yetki belgeleri sayıları 2001 yıl sonu itibarı ile olan durumu yansıtmaktadır. 2001 yılı içinde işlem yapan bazı kurumların yıl içinde tüzel kişilikleri sona erip yetki belgeleri iptal edilmiştir. Fark buradan kaynaklanmaktadır.

2001 yılında 181 kuruluş işlem yapmıştır.

SGMK PİYASASI FAALİYETLERİ

Sabit getirili menkul kıymet işlem hacimleri İMKB Tahvil ve Bono Piyasası'nda gerçekleştirilen kesin alım-satım, repo-ters repo işlemleri ile tescil ettirilen kesin alım-satım ve repo-ters repo işlemlerini kapsamaktadır. 2001 yılında toplam işlem hacmi dolar bazında üçte bire gerilemiştir.

SGMK işlem hacmi, kesin alım-satım, repo-ters repo, ve tescil işlemlerini kapsamaktadır.

SGMK İşlem Hacmi	2000	2001	Değişim
Katrilyon TL	3.020,7	1.913,6	-%37
Milyar \$	4.943,8	1.652,2	-%67

Kaynak: İMKB

Aracı kurumların pazar paylarındaki hızlı artış dikkat çekmektedir. Bunun ağırlıklı sebebi özellikle TMSF bankalarının SGMK piyasalarındaki faaliyetlerini azaltmış olmalarıdır.

Aracı Kuruluş	SGMK Pazar Payı 2000	SGMK Pazar Payı 2001	İşlem Hacmi Değişimi
Bankalar	89,9%	75,6%	-46,7%
Aracı Kurumlar	10,1%	24,4%	53,0%

Kaynak: İMKB

Aracı kurumların pazar payı artışının sebebine bakıldığında ise banka kökenli aracı kurumların işlem hacimlerinde önemli bir artış olduğu görülmektedir. Kalkınma ve Yatırım bankalarının işlem hacmindeki düşüş, 2001 yılında toplam 16 bankadan 4'ünün kapanmış ve işlem yapmamış olmalarından kaynaklanmaktadır.

Banka kökenli aracı kurumlar SGMK paylarını artırmışlardır.

Türüne Göre Aracı Kuruluşlar	SGMK Payı 2000	SGMK Payı 2001	İşlem Hacmi Değişimi
Ticari Bankalar	88,1%	74,1%	-46,7%
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1,8%	1,5%	-49,8%
Banka Kökenli Aracı Kurum	8,2%	21,1%	63,4%
Banka Kökenli Olmayan Aracı Kurum	1,9%	3,3%	9,0%

Kaynak: İMKB

TMSF bünyesindeki aracı kurum ve bankaların SGMK faaliyetlerindeki daralma aşağıdaki tabloda daha belirgin olarak görülmektedir. Yabancı bankaların da risklerini azaltmak için SGMK piyasalarındaki faaliyetlerini azalttıkları dikkat çekmektedir.

TMSF'ye bağlı kuruluşlar SGMK faaliyetlerini daraltmışlardır.

Aracı Kuruluş	SGMK Pazar Payı 2000	SGMK Pazar Payı 2001
Aracı Kurumlar		
Kamu	6,1%	9,3%
TMSF	13,9%	7,1%
Özel	78,0%	80,4%
Yabancı	2,0%	3,2%
Toplam	100,0%	100,0%
Bankalar		
Kamu	12,5%	20,3%
TMSF	33,6%	6,8%
Özel	45,2%	68,3%
Yabancı	8,7%	4,5%
Toplam	100,0%	100,0%

Kaynak: İMKB

İlk 10 kurum işlem hacminin %63'ünü gerçekleştirmektedir.

SGMK piyasasında konsantrasyon daha yoğundur. İlk on aracı kuruluş toplam işlem hacminin %63'ünü, ilk yirmi aracı kuruluş ise %79'unu gerçekleştirmektedir.

İşlem Hacmi Sıralaması 2001		
Sıralama	İşlem Hacmi Payı	Kümülatif Pay
1-10	63,3%	63,3%
11-20	15,2%	78,5%
21-50	16,2%	94,7%
51-100	4,8%	99,5%
101-150	0,5%	100,0%
151-180	0,0%	100,0%

Kaynak: İMKB

HİSSE SENETLERİ PİYASASI FAALİYETLERİ

Hisse senedi işlem hacmi hesaplamasında birincil piyasa, ikincil piyasa, özel emirler ve toptan satışlar pazarındaki işlemlerin toplamı alınmıştır. 2001 yılında dolar bazında işlem hacmi yarıdan fazla bir oranda gerilemiştir.

Hisse Senedi İşlem Hacmi	2000	2001	Değişim
Katrilyon TL	221,6	186,1	-%16
Milyar \$	362,7	160,7	-%56

Kaynak: İMKB

Hisse senetlerindeki pazar payının çeşitli kategoriler bazında analizi yapılırken personel sayılarını da analize eklemek yapı hakkında biraz daha ayrıntılı bilgi sağlayacaktır. Sektördeki toplam personel sayısı 2000 yılı sonunda 8.336 iken, 2001'de 7.175'e gerilemiştir.

TMSF bünyesindeki kurumlar personel ve pazar payı kaybetmiştir.

Banka kökenli aracı kurumların pazar payı 2001 yılında daralmıştır. Bunun ağırlıklı sebebi TMSF'na devredilen banka aracı kurumlarının müşteri kaybetmeleridir. Personel sayısındaki

azalma banka kökenli aracı kurumlarda %15,4 iken, banka kökenli olmayan kurumlarda %12,6 olarak gerçekleşmiştir.

Ortak Türüne Göre Aracı Kurumlar

Aracı Kurum	İşlem Hacmi		Personel	
	Payı 2000	Payı 2001	Payı 2000	Payı 2001
Banka Kökenli	58,6%	54,5%	47,8%	46,9%
Banka Kökenli Olmayan	41,4%	45,5%	52,2%	53,1%

Kaynak: İMKB, TSPAKB

Aşağıdaki tabloda TMSF bünyesindeki aracı kurumların işlem hacmi ve personel paylarındaki daralma daha açık olarak görülmektedir. TMSF bünyesindeki aracı kurumların kaybettiği %10 civarındaki pazar payını ağırlıklı olarak özel aracı kurumlar almıştır.

TMSF bünyesindeki kurumların pazar payı kaybı %10 civarındadır.

Kamu aracı kurumlarında personel sayısı %7 artarken, TMSF bünyesindeki kurumlarda %37 azalma görülmüştür. Özel kurumlarda personel daralması %10, yabancı aracı kurumlarda %14 olarak gerçekleşmiştir.

Ortaklık Yapısına Göre Aracı Kurumlar

Aracı Kurum	İşlem Hacmi		Personel	
	Payı 2000	Payı 2001	Payı 2000	Payı 2001
Kamu	1,6%	1,8%	2,1%	2,6%
TMSF	22,4%	12,1%	15,6%	11,4%
Özel	72,8%	81,2%	78,4%	82,0%
Yabancı	3,2%	5,0%	3,9%	4,0%

Kaynak: İMKB, TSPAKB

Pazar konsantrasyonunda ilk 10 aracı kurumun toplam işlem hacminin %36'sını, ilk 20 aracı kurumun ise %55'ini gerçekleştirdiği görülmektedir. Personel dağılımında ise işlem hacmindeki ilk 10 aracı kurumun toplam personelin %23'üne, ilk 20 aracı kurumun ise %37'sine sahip olduğu görülmektedir.

İlk 10 kurum işlem hacminin %36'sını gerçekleştirmektedir.

Pazar payı ile personel başına işlem hacmi doğru orantılıdır. Buradan, pazar payı yüksek aracı kurumların personel sayısında verimli bir noktada oldukları sonucu çıkarılabilir.

Pazar payı ile personel başına işlem hacmi doğru orantılıdır.

İşlem Hacmi Sıralaması 2001

Sıralama	İşlem Hacmi		Kümülatif		Personel Başına Hacim (milyar TL)
	Payı	Hacim Payı	Personel Payı	Personel Payı	
1-10	35,7%	35,7%	22,8%	22,8%	40.593
11-20	19,7%	55,4%	13,9%	36,7%	36.785
21-50	29,3%	84,7%	29,2%	65,9%	26.039
51-100	13,6%	98,3%	27,8%	93,7%	12.715
101-123	1,7%	100,0%	6,3%	100,0%	6.872

Kaynak: İMKB, TSPAKB

Personel sayısı ile işlem hacmi bağlantısını biraz daha net kurabilmek için aşağıdaki tabloda aracı kurumlar personel sayılarına göre gruplanmıştır.

Personel Sayılarına Göre Aracı Kurumlar					
Personel Sayısı	İşlem Hacmi	İşlem Hacmi	Personel Payı 2000	Personel Payı 2001	Personel Başına Hacim 2001 (milyar TL)
	Payı 2000	Payı 2001			
1-20	10,4%	8,7%	7,4%	6,3%	35.741
21-40	9,8%	9,3%	12,1%	10,9%	22.112
41-60	22,5%	19,3%	16,3%	17,0%	29.448
61-80	8,2%	10,4%	7,4%	7,9%	34.153
81-100	4,0%	4,0%	6,9%	7,7%	13.529
101-150	18,5%	20,2%	19,1%	19,6%	26.816
151-200	18,7%	19,7%	20,4%	22,6%	22.555
201-	7,9%	8,3%	10,4%	7,9%	27.234

Kaynak: İMKB, TSPAKB

1-20 ve 61-80 arası personele sahip aracı kurumların daha verimli oldukları söylenebilir.

Personel sayısı 60 ve daha aşağıda olan aracı kurumlar pazar payı kaybetmişlerdir. Diğer grupların işlem hacmi payı artmıştır. Buradaki tablodan personel payı ile işlem hacmi payı arasında doğrusal bir ilişki kurulamamaktadır. 61-80 arası personele sahip olan aracı kurumların toplam personel içindeki payı artarken işlem hacmi payları da artmıştır. 81-100 arası personele sahip olan grupta personel payındaki artış daha yüksek oranlı olmasına rağmen pazar payı değişmemiştir. 201 ve üstü personele sahip olanların personel sayısı azalırken pazar payları artmıştır. Verimlilik kriteri olarak personel başına işlem hacmi alınır, 1-20 ve 61-80 arası personele sahip aracı kurumların daha verimli oldukları sonucu çıkarılabilir.

Gruplama kriteri daraltıldığında personel sayısı ile hacim arasında daha net bir ilişki görülebilmektedir.

Personel Sayısı Değişimine Göre Aracı Kurumlar				
Personel Sayısı	İşlem Hacmi Payı 2000	İşlem Hacmi Payı 2001	Personel Payı 2000	Personel Payı 2001
Artan	28,3%	39,0%	28,4%	37,7%
Değişmeyen	9,9%	9,3%	3,3%	3,8%
Azalan	61,8%	51,7%	68,3%	58,5%

Kaynak: İMKB, TSPAKB

Personel sayısı değişimi ile işlem hacmi doğru orantılıdır.

Personel sayısı artan aracı kurumların pazar payını artırdığı, azalan kurumların ise pazar paylarının azaldığı görülmektedir. Personel sayısı değişmeyen aracı kurumların toplam personel içindeki paylarının artması, sektördeki toplam personel sayısının azalmasından kaynaklanmaktadır.

Aracı kurumların hisse senetlerindeki işlem hacimlerinin kaynağını ortaya çıkarmak için iki ayrı kategoride dağılım düzenlenmiştir. Birincisi müşteri bazında dağılım öngörürken ikincisi departman bazında dağılımı dikkate almaktadır.

Müşteri Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi Dağılımı			
	1999	2000	2001
Yurtiçi Bireysel Müşteriler	81,11%	78,87%	80,79%
Yurtiçi Kurumsal Müşteriler	9,72%	11,94%	11,69%
Yurtdışı Bireysel Müşteriler	0,39%	1,38%	0,30%
Yurtdışı Kurumsal Müşteriler	8,78%	7,81%	7,22%
TOPLAM	100,00%	100,00%	100,00%
Yurtiçi Yatırımcı	90,83%	90,81%	92,48%
Yurtdışı Yatırımcı	9,17%	9,19%	7,52%

Kaynak: TSPAKB

Yurtiçi bireysel müşterilerin işlem hacmindeki ağırlığı bu tabloda görülmektedir. Kurumsal müşterilerin payı 2001 yılında hemen hemen sabit kalmış, yabancı yatırımcıların payı ise düşmüştür.

İşlem hacminin %92'sini yurtiçi müşteriler gerçekleştirmektedir.

Aşağıdaki tabloda, aracı kurumların işlem hacimlerinin departman bazında dağılımı görülmektedir.

Departman Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi Dağılımı			
	1999	2000	2001
Yurtiçi Pazarlama	43,39%	39,04%	38,12%
Şubeler	16,54%	16,75%	19,85%
Acenteler	16,22%	15,60%	16,43%
İrtibat Büroları	1,69%	1,72%	3,00%
İnternet	0,16%	0,30%	1,44%
Call Center	0,08%	0,45%	0,45%
Yatırım Fonları	3,22%	4,25%	4,03%
Portföy Yönetimi	0,90%	0,60%	0,88%
Kurum Portföyü	8,63%	12,46%	8,52%
Yurtdışı Müşteriler	9,17%	8,83%	7,29%
TOPLAM	100,00%	100,00%	100,00%

Kaynak: TSPAKB

Yurtiçi Pazarlama, genel müdürlük ve merkezden yapılan müşteri işlemlerini göstermektedir. Kurum portföyü ise aracı kurumun kendi nam ve hesabına yaptığı işlemleri göstermektedir.

Şube, acente ve irtibat bürolarının işlem hacimlerindeki payı giderek artmakta ve merkezden yapılan işlem hacimlerine eşit hale gelmektedir.

Şubelerin payı giderek artmaktadır.

İnternet üzerinden gerçekleşen işlem hacimleri henüz çok küçük oranlarda olmasına rağmen toplam içindeki payı katlanarak artmaktadır. 2002 yılında internet üzerinden işlem yapmaya başlayan aracı kurumlar olduğu da göz önüne alınırsa internet işlemlerinin payının giderek daha önemli hale gelmesi beklenmektedir.

İnternet işlemlerinin payı katlanarak artmaktadır.

Tablodaki en dikkat çekici oran, kurum portföyü payının ağırlığıdır. Son iki senede, kurum portföylerinin işlem hacimleri yabancı yatırımcıların işlem hacimlerini aşmıştır.

Kurum portföyü işlem hacmi yabancı yatırımcıların hacminden fazladır.

YATIRIM BANKACILIĞI FAALİYETLERİ

Sözleşme sayıları, sektörlerdeki gelişmeler hakkında bilgi verebilmektedir.

Yatırım Bankacılığı faaliyetlerinin boyutunu en doğru biçimde yansıtabilecek veri, gerçekleşen işlemlerin büyüklüğüdür. Fakat, halka arz dışındaki işlemlerde bu veri genelde şirketler tarafından açıklanmak istenmediği için sektörün büyüklüğünü tam olarak ortaya çıkarmak mümkün olmamaktadır. Bununla beraber sözleşme sayıları, sektördeki gelişmeler hakkında bilgi verebilmektedir.

Bir diğer dikkat edilmesi gereken konu, araştırmanın sadece aracı kurumların yatırım bankacılığı faaliyetlerini kapsadığıdır. Yatırım bankacılığı konusunda danışmanlık veren firmalar ve bağımsız denetim firmalarının danışmanlık faaliyetleri bu araştırmanın kapsamı dışındadır. Dolayısıyla verilerin Türkiye'deki yatırım bankacılığı faaliyetlerinin tamamını yansıttığı düşünülmemelidir.

30 aracı kurum aktif olarak kurumsal finansman faaliyetinde bulunmaktadır.

Aracı kurumların 81 tanesi yatırım bankacılığı faaliyetlerinin önemli bir alanı olan halka arz yetki belgesine sahiptir. Bunlardan 47 tanesinde en az bir Kurumsal Finansman personeli bulunmaktadır. Diğer bir deyişle, 47 tanesinde Kurumsal Finansman Departmanı vardır. Aktif olarak faaliyet gösteren kurum sayısı ise 30 civarındadır. 1999'da 30 aracı kurumun yatırım bankacılığının herhangi bir alanında faaliyeti varken bu sayı 2000'de 31, 2001'de 29 olarak gerçekleşmiştir.

Sözleşme sayıları, şirketlerle yapılan ve sadece o aracı kurumu ilgili yatırım bankacılığı faaliyeti konusunda tek yetkili kılan sözleşmeleri ifade etmektedir. Konsorsiyumlarda konsorsiyum üyelerini içermemekte, sadece lider aracı kurumu baz almaktadır. Tamamlanan proje sayısı, ilgili yıl içinde kaç tane projenin tamamlandığını göstermektedir. Tamamlanmayan proje sayısı, süresi dolan veya fesh edilen sözleşmeleri ifade etmektedir. Süresi dolan sözleşme sayısı, sözleşmenin kapsadığı süre içinde tamamlanamayan ve sözleşmesi yenilenmeyen projeleri içermektedir. Fesh edilen proje sayısı, sözleşmenin süresi içinde çeşitli nedenlerle sözleşmenin taraflarından birinin girişimi ile sözleşmenin fesh edilmesi halini kapsamaktadır. Devreden Sözleşme Sayısı, henüz tamamlanmamış ve bir sonraki seneye kalan proje sayısını ifade etmektedir.

Halka arzlarda aracı kurumun sadece liderlik yaptığı halka arzlar dikkate alınmıştır. Şirket Satın Alma / Birleşme - Satış Tarafı ("SAB-Satış"), şirkete stratejik ortak bulmak ve hisselerinin bir kısmını satmak için yapılan anlaşmalardır. Şirket Satın Alma / Birleşme - Alış Tarafı ("SAB-Alış"), şirketin stratejik ortak olabileceği bir hedef şirket bulmak ve hedef şirketin hisselerinin bir kısmını almak için yapılan anlaşmalardır. Finansal Ortaklık sözleşmeleri, şirketin hisselerinin bir kısmını yatırım amaçlı alabilecek yatırım fonu, risk sermayesi şirketleri vb. finansal yatırımcılar bulunmasına yöneliktir. Diğer Danışmanlık

sözleşmeleri, yukarıdaki kategorilere girmeyen, özelleştirme projeleri, şirket veya proje değerlemesi, sermaye artırımı, temettü dağıtımı vb. diğer danışmanlık ve yatırım bankacılığı faaliyetlerini kapsamaktadır.

Sözleşme sayılarındaki yoğunlaşmalara iki açıdan bakılabilir. Birincisi, şirketlerin hangi tür kurumsal finansman ürününü tercih ettiklerinin göstergesi olarak. İkincisi, aracı kurumların şirketlere önerdikleri ürünler olarak.

Finansman ihtiyacını sermaye piyasasından karşılamak isteyen bir şirket halka açılmayı tercih etmeyebilir. Bu, şirketin finansman tercihidir ve şirket bu konuda bir sözleşme yapmak istemeyecektir. Öte yandan, şirket halka arz alternatifini değerlendirmek istese dahi, aracı kurum verdiği danışmanlık hizmetleri sonucu çeşitli sebeplerle halka arzın şirket için uygun olmayabileceğini, alternatif kaynak yaratma yöntemlerinin denenmesi gerektiğini önerebilir.

Aşağıdaki tablo, ilgili yıl içinde imzalanan sözleşme sayılarını vermektedir. Diğer Danışmanlık hizmetleri hariç tutulursa, piyasa koşullarının halka arzlar üzerindeki etkisi çok çarpıcı bir biçimde görülmektedir. 1999 ve 2001 yılları içinde halka arza yönelen şirket sayısı stratejik ve finansal ortak arayışına göre çok düşük seviyelerde kalmıştır. 2000 yılında ise halka arz, birinci tercih olmuştur. Şirketlere stratejik ortak olmak isteyen alıcıların sayısındaki düzenli artış dikkat çekmektedir.

Sözleşme Sayıları	1999	2000	2001
Halka Arz	19	78	9
SAB-Satış	31	22	57
SAB-Alış	6	9	12
Finansal Ortaklık	17	5	29
Diğer Danışmanlık	75	64	73
TOPLAM	148	178	180
Kaynak: TSPAKB			

Şirketlerle yapılan sözleşmeler sadece stratejik ortak veya sadece finansal ortak arayışı ile ilgili olabileceği gibi stratejik ve finansal ortaklık arayışı bir arada da yer alabilmektedir. Dolayısıyla hisselerini satmak isteyen şirketler bu iki kategoride çakışıyor ve çift sayılıyor olabilir. Bu yüzden bu tablodan elde edilecek sözleşme sayılarının birebir şirket sayılarına denk geldiği düşünülmemelidir.

Halka arzın da hisse satışı olduğu düşünülüp, stratejik ve finansal ortaklıkla beraber ele alınırsa, satış tarafında 1999 yılında 67, 2000 yılında 105, 2001 yılında 95 adet sözleşme imzalandığı görülmektedir.

2001 yılındaki olumsuz makroekonomik koşulların şirketleri hisse satışına yönlendirmesi beklenmekteydi. Satış tarafındaki toplu

Sözleşme sayılarındaki yoğunlaşma, şirketlerin olduğu kadar, aracı kurumların tercihlerini de yansıtmaktadır.

Halka arz sözleşmeleri azalmış, birleşme/satın alma sözleşmeleri artmıştır.

Piyasa koşulları şirketleri halka arz dışında alternatif finansman arayışlarına yöneltmiştir.

Tamamlanan proje sayısı düşmüştür.

rakamlara bakıldığında ise artış değil, aksine azalış görülmektedir. Fakat, detaya inildiğinde stratejik ve finansal ortak arayışı için yapılan sözleşme sayıları sırası ile 2,5 ve 6 kat arttığı görülmektedir.

Son üç yıl içinde projesi alınan kurumsal finansman işlerinin sayısı artıyor olsa da alınan işlerin tamamlanma oranı düşmüştür. Diğer bir deyişle, potansiyel olarak bir artış varsa da gerçekleşen proje sayısı azalmıştır. Dolayısıyla aracı kurumların kurumsal finansman gelirleri önemli ölçüde düşmüştür.

Tamamlanma Sayıları	1999	2000	2001
Halka Arz	10	36	1
SAB-Satış	5	7	6
SAB-Alış	3	4	3
Finansal Ortaklık	3	4	0
Diğer Danışmanlık	55	57	68
TOPLAM	76	108	78

Kaynak: TSPAKB

Diğer Danışmanlık işleri genelde rutin ve göreceli olarak piyasa koşullarından bağımsız olduğu için tamamlanma oranlarında önemli bir değişiklik olmamıştır. Fakat, piyasa koşullarına bağlı olan projelerin tamamlanma oranlarının hepsi 2001 yılında gerilemiştir.

Tamamlanma Oranları	1999	2000	2001
Halka Arz	53%	43%	3%
SAB-Satış	16%	19%	8%
SAB-Alış	50%	36%	21%
Finansal Ortaklık	18%	25%	0%
Diğer Danışmanlık	73%	71%	78%
TOPLAM	51%	47%	31%

Kaynak: TSPAKB

Yabancı yatırımcılar isteksizdir.

Stratejik ve finansal ortak arayışında olan şirketler genelde yabancı yatırımcı ile ortak olmayı tercih etmektedirler. Yabancı stratejik ortak, bilgi birikimi ve yeni pazar olanakları sunmaktadır. Finansal ortaklık yatırımları yapan fonlar ise Türkiye'de çok sınırlı olduğu için yurtdışındaki fonlarla irtibata geçmek bir anlamda mecburiyet olmaktadır. Bu yüzden, gerçekleşen işlem sayılarındaki düşüşler yabancı yatırımcıların Türkiye'ye yatırım yapma konusundaki isteksizliğini de göstermektedir.

Tamamlanmayan proje sayısı artmıştır.

Tamamlanmayan proje sayıları, çeşitli nedenlerle bitirilemeyen projeleri ifade etmektedir. Proje bitirilemeden sözleşme süresinin sona erip, sözleşmenin yenilenmemesinin yanı sıra sözleşme süresi bitmeden şirketin veya aracı kurumun sözleşmeyi fesh etmesi durumlarını da göstermektedir.

Tamamlanan proje sayısı artmıştır.

Tamamlanmayan Proje Sayıları	1999	2000	2001
Halka Arz	3	18	22
SAB-Satış	11	13	24
SAB-Alış	1	5	1
Finansal Ortaklık	3	4	9
Diğer Danışmanlık	4	9	9
TOPLAM	22	49	65

Kaynak: TSPAKB

Halka arz projelerinin tamamlanmamasının en önemli sebebi olumsuz piyasa koşullarıdır. Diğer faaliyetlerde ise sebepler çok çeşitli olabilir. Şirketin kendi koşullarına uygun ortak bulunamaması, şirketin başka kaynaklardan fon yaratıp ortak arayışının bitmesi, şirketin mali durumunun yeni bir ortak getirilemeyecek kadar kötüleşmesi, şirketle aracı kurumun sözleşmede öngörülen koşullara uymayıp sözleşmeyi fesh etmeleri gibi sebeplerle stratejik/finansal ortaklık projeleri tamamlanmayabilir.

Projeler çeşitli sebeplerle bitirilememiş olabilir.

Tamamlanmayan Proje Oranları	1999	2000	2001
Halka Arz	16%	21%	56%
SAB-Satış	35%	35%	32%
SAB-Alış	17%	45%	7%
Finansal Ortaklık	18%	25%	24%
Diğer Danışmanlık	5%	11%	10%
TOPLAM	15%	21%	26%

Kaynak: TSPAKB

Şirket satın alma sözleşmelerindeki tamamlanmama oranının düşüklüğü dikkat çekicidir. Bunun en önemli sebebi bu projelerin çoğunluğunun bir sonraki yıla devredip arayışın sürüyor olmasıdır. Diğer danışmanlık işlerindeki düşük tamamlanmama oranı ise bu projelerin çoğunluğunun ilgili yıl içinde bitirilebiliyor olmasındandır.

Alım tarafındaki projeler sonraki yıla devredilmekte, diğer danışmanlık projeleri ise bitirilmektedir.

Devir Sayıları	1999	2000	2001
Halka Arz	6	30	16
SAB-Satış	15	17	44
SAB-Alış	2	2	10
Finansal Ortaklık	11	8	28
Diğer Danışmanlık	16	14	10
TOPLAM	50	71	108

Kaynak: TSPAKB

Devir sayıları, yıl içinde tamamlanmayan ve bir sonraki yıla kalan projeleri göstermektedir. Projenin normal süresi bir sonraki yıla sarkabileceği gibi, sözleşme süresinin uzatılması da devirlerde etkilidir. Fakat, bu sayıların esas olarak gösterdiği

Projelerin önemli bir kısmı bir sonraki yıla devretmiştir.

sektörün elindeki potansiyel proje miktarıdır. Bunun önemli bir kısmı da arz tarafındadır. Örneğin 2001 yılından 2002 yılına devreden halka arz projesi sayısı 16'dır. Piyasa koşulları müsait olduğu an bu projeler gerçekleştirilebilir.

Sektörde yeterince potansiyel proje vardır.

Şirket hisselerini stratejik ve/veya finansal ortaklara satma arayışında olan 72 proje varken, alış tarafında 10 proje 2002 yılına sarkmıştır. Geçmiş yıllardaki gerçekleşme sayıları ve oranları dikkate alındığında yatırım bankacılığı sektörünün, yeni proje alınmasa dahi, 2002 yılı içinde önceki yıllar seviyesinde potansiyel projesi vardır. Dolayısıyla makroekonomik koşulların düzelmeye başlaması ve sermaye piyasalarında canlanma işaretleri görülmeye başlanmasının hemen ardından kurumsal finansman projeleri de hayata geçirilebilecektir.

Devir Oranları	1999	2000	2001
Halka Arz	32%	36%	41%
SAB-Satış	48%	46%	59%
SAB-Alış	33%	18%	71%
Finansal Ortaklık	65%	50%	76%
Diğer Danışmanlık	21%	18%	11%
TOPLAM	34%	31%	43%
Kaynak: TSPAKB			

PORTFÖY YÖNETİMİ FAALİYETLERİ

Yetki belgesi olan 64 aracı kurumun 23 tanesinin aktif olarak portföy yönetim müşterisi vardır

Portföy yönetimi yetki belgesine sahip olan 64 aracı kurum vardır. Aktif olarak portföy yönetimi yapan aracı kurum sayısı ise 1999'da 15, 2000'de 17 ve 2001'de 23 olmuştur. Aracı kurumların bazıları, yetki belgeleri olmasına rağmen aktif olarak portföy yönetimi yapmamaktadır ve müşterileri bulunmamaktadır. Diğerleri ise müşterilerini iştirakleri olan portföy yönetim şirketlerine devretmişlerdir.

Yönetilen portföy büyüklüğü düzenli olarak artmıştır.

Portföy yönetimindeki müşteri sayısı azalsa da aracı kurumların yönetimindeki portföy büyüklükleri düzenli olarak artmış ve 2001 sonu itibarı ile 106 milyon \$'a ulaşmıştır. Bu da daha büyük portföylere sahip müşterilere yönelme tercihinden kaynaklanmıştır. Müşteri başına ortalama portföy büyüklüğü 58,633 \$'dan 88,595 \$'a çıkmıştır.

Yatırımcılar giderek profesyonel yönetimi tercih etmektedirler.

Aracı kurumların diğer tüm gelir yaratan faaliyetlerindeki daralmaya rağmen portföy yönetimi alanındaki bu gelişme hem yatırımcıların birikimlerinin profesyoneller tarafından yönetilmesi eğilimini yansıtmakta, hem de aracı kurumların bu alana yönelik faaliyetlerinin daha da etkinleştiğini göstermektedir.

Sektörün büyüklüğünü tam olarak görebilmek için portföy yönetim şirketlerinin verilerini de incelemek faydalı olacaktır. Portföy yönetim şirketleri hem yatırım fonlarını yönetmekte hem de bireysel olarak portföy yönetim hizmeti vermektedirler.

Yatırım fonlarına ayrıca değinildiğinden burada sadece bireysel portföy yönetimi ile ilgili veriler dikkate alınacaktır.

Aracı Kurumların Yönettiği Müşteri Portföyleri			
	1999	2000	2001
Müşteri Sayısı	982	1.407	1.197
Toplam Portföy			
Büyüklüğü (milyar TL)	31.287,6	47.347,1	154.152,7
Kurum Başına Portföy			
Büyüklüğü (milyar TL)	2.085,8	2.785,1	6.702,3
Kişi Başına Portföy			
Büyüklüğü (milyar TL)	31,9	33,7	128,8
Toplam Portföy			
Büyüklüğü (\$)	57.577.449	70.143.378	106.047.821
Kurum Başına Portföy			
Büyüklüğü (\$)	3.838.497	4.126.081	4.610.775
Kişi Başına Portföy			
Büyüklüğü (\$)	58.633	49.853	88.595
Kaynak: TSPAKB			

2001 yıl sonu itibarı ile 18 adet portföy yönetim şirketi faaliyettedir. 1.828 milyon \$ tutarındaki yatırım fonları haricinde yönetilen portföy büyüklüğü ise 84,6 milyon \$'dır. Bireysel yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğünün aracı kurumlardakine oranla daha düşük oluşu dikkat çekicidir. Fakat tüzel kişilerin portföy büyüklükleri bu durumu dengelemektedir.

Portföy yönetim şirketlerinde 85 milyon \$'lık yatırımcı portföyü yönetilmektedir .

Portföy Yönetim Şirketlerinin Yönettiği Müşteri Portföyleri			
31.12.2001	Bireysel	Tüzel	Toplam
Müşteri Sayısı	1.132	32	1.164
Toplam Portföy			
Büyüklüğü (milyar TL)	71.705,2	51.510,5	123.215,7
Kişi Başı Portföy			
Büyüklüğü (milyar TL)	63,3	1.609,7	
Toplam Portföy			
Büyüklüğü (\$)	49.254.999	35.383.075	84.638.074
Kişi Başı Portföy			
Büyüklüğü (\$)	43.511	1.105.721	
Kaynak: TSPAKB			

Özetle, birikimlerini portföy yönetimi vasıtası ile profesyonel yöneticilere bırakan yatırımcı sayısı 2.350 kişi civarında iken toplam yönetilen fon miktarı ise 190 milyon \$'a ulaşmıştır.

KREDİLİ İŞLEMLER

Aracı kurumların 98 tanesinde Kredili Menkul Kıymet, Açığa Satış ve Menkul Kıymetlerin Ödünç Alma ve Verme İşlemleri İzin Belgesi mevcuttur. 1999'da 67, 2000'de 78 ve 2001'de 84 aracı kurum yıl sonu itibarı ile müşterilerine hisse senedi alımı için kredi kullanmıştır.

2001 yıl sonunda 84 kurum müşterilerine kredi açmış durumdadır.

Potansiyel kredi müşterisi artmıştır.

Kredi sözleşmeli müşteri sayısı, aracı kurum ile kredi sözleşmesi imzalamış olan ve her an belirlenen koşullarda kredi kullanabilecek olan müşterileri ifade etmektedir. Diğer bir deyişle potansiyel kredi müşterisidir. Kredi kullanan müşteri sayısı, 31 Aralık tarihi itibarı ile aracı kuruma kredi borcu olan müşteri sayısını göstermektedir. Kredi bakiyesi ise 31 Aralık tarihi itibarı ile açık olan kredi miktarını ifade etmektedir. Aracı kurumların tüm yıl boyunca kullandığı kredi hacmini göstermemektedir.

Kredi sözleşmeli müşteri sayısı toplam yatırımcı sayısı kadar hızlı gelişmemiştir.

Kredi sözleşmesi olan müşteri sayısı son üç yılda düzenli olarak artmıştır. Fakat, toplam müşteri sayısındaki artışla kıyaslandığında bu artışın piyasanın gelişiminin gerisinde kaldığı görülmektedir. Bunun iki önemli sebebi olabilir. Birincisi, artan yatırımcı sayısı kredili işlem yapacak kadar risk almak istemeyen yatırımcı kitlesinden kaynaklanıyor olabilir. Diğer bir açıdan ise, piyasa dalgalanmalarının boyutunun artması ile aracı kurumların risklerini daha tutucu bir biçimde yönetmeye başlayıp kredi vermekte daha seçici davrandıkları düşünülebilir.

Aracı Kurumların Kredi İşlemleri			
	1999	2000	2001
Kredi Sözleşmeli Müşteri Sayısı	24.099	32.609	35.692
Kredi Kullanan Müşteri Sayısı	8.235	10.127	8.887
Toplam Kredi Bakiyesi (milyar TL)	40.690,5	30.029,6	52.696,6
Kişi Başına Kredi Bakiyesi (milyar TL)	4,9	3,0	5,9
Toplam Kredi Bakiyesi (\$)	74.881.184	44.487.979	36.252.125
Kişi Başına Kredi Bakiyesi (\$)	9.093	4.393	4.079
Kaynak: TSPAKB			

2000 yılı sonunda kredi kullanan müşteri sayısı artmış olsa da kredi bakiyesi azalmıştır. 2001 yıl sonunda ise kredi kullanan müşteri sayısı azalmış, toplam kullanılan kredi miktarı artmıştır. Dolar bazında ise kullanılan kredi miktarı düzenli olarak düşmüştür.

Aracı kurumların gelir kaynaklarından biri daha daralmıştır.

Kişi başına kullanılan kredi miktarının düşüklüğü dikkat çekicidir. Aracı kurum sektörü açısından bakıldığında ise kredili işlem miktarının düştüğü, dolayısıyla aracı kurumların gelir kaynaklarından birinin daha daraldığı sonucu çıkarılabilir.

ERİŞİM AĞI

Yıllar itibarı ile şube, acente ve/veya irtibat bürosu olan aracı kurum sayıları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Aracı Kurum Sayısı	1999	2000	2001
Şubesi Olan	57	58	55
Acentesi Olan	53	41	28
İrtibat Bürosu Olan	32	35	36
Kaynak: TSPAKB			

2001 yılında 3 aracı kurum tüm şubelerini kapatmış, 13 tanesi de acentelik sözleşmelerini fesh etmişlerdir. Şube kapatan aracı kurumlar faaliyetleri çeşitli sebeplerle durdurulan aracı kurumlardır. Acentelik sözleşmesi fesh edilenler ise ağırlıklı olarak TMSF'na devredilen bankalara bağlı aracı kurumlardır.

Şube ağı olan kurum sayısı azalmaktadır.

Satış Ağı Değişen Aracı Kurum Sayısı			
2001 Yılı	Şube	Acente	İrtibat
Artan	13	8	13
Azalan	11	23	9
Kaynak: TSPAKB			

Toplam satış noktalarındaki gelişmeler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Şube ve irtibat bürolarının sayısında küçük artışlar görülürken, bankacılık sistemindeki yeniden yapılanma çalışmaları sonucunda acenteler vasıtası ile edinilen şube ağına önemli bir gerileme görülmüştür. Acente şubelerinde görülen azalma ağırlıklı olarak kamu ve TMSF bankalarından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak, aracı kurumlar Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki 3.400 fiziki satış noktasından yatırımcılara hizmet sunmaktadırlar.

Yatırımcıya 3.400 noktadan ulaşılmaktadır.

Şube Ağı	1999	2000	2001
Şube	162	211	214
İrtibat Bürosu	75	88	96
Acente Şubeleri	3.232	3.412	3.090
Toplam	3.469	3.711	3.400
Kaynak: TSPAKB			

2001 yılındaki değişimlere bakıldığında tablo daha net görülmektedir. Acente şubelerinin sayısı artan aracı kurumlar ağırlıklı olarak şube sayısı artan özel bankaların aracı kurumlarından kaynaklanmaktadır. Şube sayısının artması sadece bankanın yeni şube açmasından değil, önceden acentelik hizmeti vermeyen şubelerin acentelik sözleşmesi kapsamına alınmasından da kaynaklanmaktadır.

Acente sayısı 322 adet azalmıştır.

Aracı Kurumların Satış Ağlarındaki Değişim			
2001 Yılı	Şube	Acente	İrtibat
Artan	22	79	20
Azalan	-19	-401	-12
Net Değişim	3	-322	8
Kaynak: TSPAKB			

İNTERNET İŞLEMLERİ

İnternet üzerinden işlem yapan aracı kurum sayısı artmıştır.

1999 yılında 10, 2000 yılında 17, 2001 yılında 31 aracı kurum internet üzerinden hizmet vermeye başlamıştır. Aracı kurum sayısındaki hızlı artış, müşteri sayısı ve işlem hacmi rakamlarına da yansımıştır.

İnternet İşlemleri	1999	2000	2001
Aracı Kurum Sayısı	10	17	31
Müşteri Sayısı	7.958	181.170	292.202
İşlem Hacmi (trn.TL)	496	2.007	3.620
Kaynak: TSPAKB			

İnternet müşterisi sayısı hızla artmaktadır.

Müşteri sayısı, internet üzerinden işlem yapmak üzere sözleşmesi ve kullanıcı şifresi olan müşterileri tanımlamaktadır. Dolayısıyla, aktif olarak internet üzerinden işlem yapan müşterileri değil, potansiyel olarak internet üzerinden işlem yapabilecek kitleyi göstermektedir. İşlem hacmi ise sadece hisse senetleri ile sınırlı olmayıp, tahvil-bono işlemlerini de kapsamaktadır.

2000 yılında müşteri sayısındaki hızlı artış, çok şubeli bir banka aracı kurumunun müşterilerine internet üzerinden işlem yapma imkanı sağlamasından kaynaklanmaktadır.

2000 yılında internet işlemi yapan kurumların müşteri sayısı 2001'de %50 artmıştır.

2001 yılındaki artış ise internet işlemlerini yeni bir kanal olarak sunmaya başlayan aracı kurumların yanında mevcut olanların müşteri sayısındaki artıştan da kaynaklanmaktadır. 2001 yılında internet hizmeti sunmaya başlayan aracı kurumların müşteri sayısı 22.247'dir. Dolayısıyla, 2000 yılından itibaren internet işlemi yapan aracı kurumların müşteri sayısı 181.170'den 269.955'e %49 oranında artış göstermiştir.

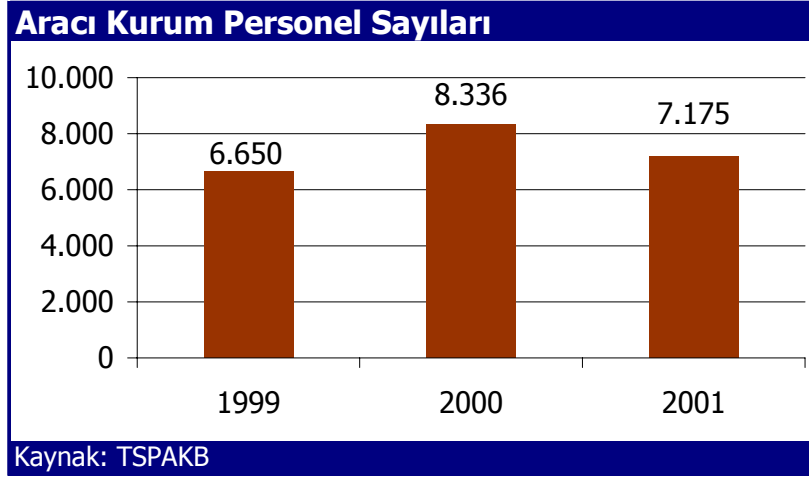
İnternet işlem hacmi %80 artmıştır.

2001 yılında İMKB hisse senedi işlem hacmi %16, tahvil-bono kesin alım-satım hacmi ise %76 gerilemiştir. Buna rağmen internet üzerinden yapılan işlem hacmi %80 artmıştır. 2002 yılında internet üzerinden işlem hizmeti vermeye başlayan aracı kurumlar olduğu da göz önüne alınırsa internetin giderek daha da önem kazanması beklenmektedir.

PERSONEL PROFİLİ

2001 yılında aracı kurumlarda personel sayısı %14 azalarak 7.175 kişiye gerilemiştir.

Sektördeki toplam personel sayısı 2000 yılında 1.686 kişilik (%25) artışla 8.336'ya çıkmış, 2001'de ise 1.161 kişi (%14) azalarak 7.175 kişiye düşmüştür.

Bankalar Birliği'nin verilerine göre ise tüm bankalardaki personel sayısı 2001'de %19,4 azalarak 170.401'den 137.342'ye inmiştir. Böylece aracı kuruluşlardaki personel sayısı bir yılda 34.220 kişi azalmıştır.

Bankalarda personel sayısı %19,4 azalmıştır.

Aracı kurum başına ortalama personel sayısı, aracı kurum sayısındaki azalış da dikkate alınarak, 1999 yılında 51, 2000 yılında 67, 2001 yılında 58 kişi olarak gerçekleşmiştir 2001 yılında 68 aracı kurumun personel sayısı azalmış, 11 tanesinin değişmemiş, 42'sinin ise artmıştır.

Ortalama personel sayısı 58'dir.

Aracı kurumların personel sayılarına göre ayrımına bakıldığında 87 aracı kurumun 60 veya daha az personel ile faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu 87 aracı kurum, sektördeki toplam personelin %34'ünü istihdam ederken, kalan 36 kurum sektörün %66'sına iş olanağı sağlamaktadır.

36 kurum sektörün üçte ikisini istihdam etmektedir.

Personel Sayısı	Aracı Kurum Sayısı
1-20	36
21-40	26
41-60	25
61-80	8
81-100	6
101-150	11
151-200	9
201-300	1
300-	1

Kaynak: TSPAKB

Departman bazında personel dağılımının analizinde departman ayrımları, konsolidasyonu mümkün kılmak için TSPAKB tarafından düzenlenmiş, aracı kurumlar kendi organizasyonlarındaki en yakın fonksiyona sahip departmanlardaki personel ile ilgili bilgileri bu düzenleme çerçevesinde sağlamışlardır. Dolayısıyla aşağıdaki analiz, aracı kurum bazında organizasyon yapılarını göstermemekte, fonksiyonel olarak personel dağılımlarını vermektedir.

Departmanlarda fonksiyonel dağılım baz alınmıştır.

Yurtiçi satış, broker, dealer, pazarlama ve yurtiçi müşterilerle doğrudan ilgilenen personeli kapsamaktadır. Yurtdışı satış, yurtdışı müşterilerle doğrudan ilgilenen, pazarlama, alım-satım ve operasyonel takip işlemlerini yapan personeli içermektedir. Portföy yönetimi, yatırım fonları ve müşteri portföylerini yönetip operasyonel takibini yapan personeli içermektedir. Mali ve İdari İşler, muhasebe, satın alma, takas ve benzeri operasyonel ve mali işlerle ilgilenen personeli kapsamaktadır. İnsan Kaynakları, personel özlük işlerinin yanı sıra eğitim faaliyetleri ile ilgili personeli de kapsamaktadır. Diğer bölümü, aşağıda belirlenen kategorilere girmeyen, hizmet personeli, reklam ve halkla ilişkiler ve benzeri bölümlerde çalışanlar dışında şube personellerini de içermektedir.

Bilgi İşlem Departmanı en hızlı gelişim gösteren bölümdür.

Buna göre, tüm kurumlarda Mali ve İdari İşler'le ilgili bir departman bulunurken, ikinci sırada 110 kurum bünyesinde yer alan İç Denetim-Teftiş bölümü gelmektedir. 2001 yılında Araştırma personeli bulunan aracı kurum sayısı 80'dir. Bilgi İşlem departmanı bulunan aracı kurum sayısı 71'den 80'e çıkarak en hızlı artışı gösteren departman olmuştur. Sadece 47 kurumda İnsan Kaynakları ile ilgili departman bulunmaktadır.

Portföy Yönetimi ve Yurtdışı Satış en az sayıdaki departmanlardır.

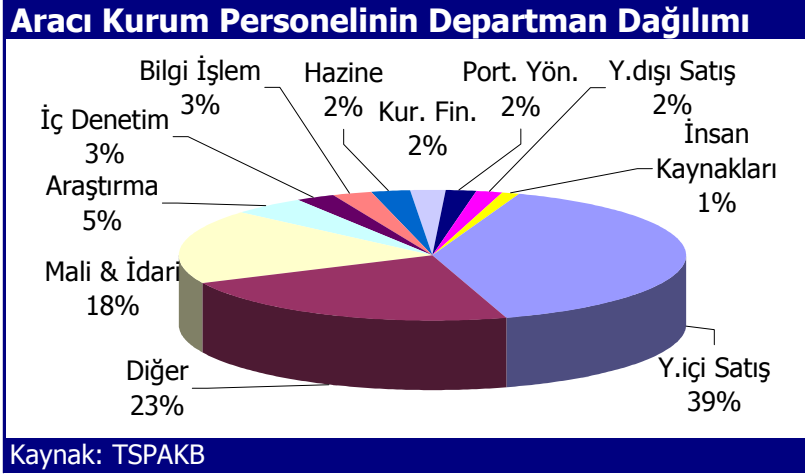
Yatırım bankacılığında ise 47 kurumun Kurumsal Finansman faaliyetleri ile ilgili personeli bulunmakta, 39 kurum bünyesinde de Portföy Yönetimi bölümü yer almaktadır. Portföy Yönetimi departmanının azlığı bazı aracı kurumların ilgili personellerinin, kurdukları Portföy Yönetim Şirketleri'nde yer almasından kaynaklanmaktadır. Sadece 29 kurumda Yurtdışı Satış ile ilgili personel bulunmaktadır.

Departman Sayıları	
Mali ve İdari İşler (Operasyon)	118
İç Denetim-Teftiş	110
Yurtiçi Satış	100
Araştırma	80
Bilgi İşlem (Planlama ve Org)	80
Hazine	60
İnsan Kaynakları	47
Kurumsal Finansman	47
Portföy Yönetimi	39
Yurtdışı Satış	29

Kaynak: TSPAKB

Sektörün yaklaşık yarısı yurtiçi pazarlama ile ilgili bölümlerdedir.

Personelin departman bazında dağılımına bakıldığında, ağırlığın toplam personelin %40'ını içeren Yurtiçi Satış Departmanında olduğu görülmektedir. Diğer bölümünün yaklaşık yarısının şube personelinden kaynaklandığı göz önüne alınırsa sektörün yarısının yurtiçi müşterilere doğrudan hizmet veren personelden oluştuğu söylenebilir. Mali ve İdari İşler bölümü toplam personelin %18'ini barındırmaktadır.

Bu tablodan ortaya çıkan en önemli sonuç, sektörde teknolojik gelişme ve otomasyona rağmen Mali ve İdari İşler personelinin çok büyük bir oran teşkil etmesidir. Bunun iki önemli sebebi vardır. Birincisi, aracı kurumlar teknolojiyi yeterli ölçüde kullanamamakta, operasyonel işlemler için insan gücünü tercih etmektedirler. İkinci olarak, ayrıntılı düzenlemelerle sektörden rutin olarak beklenen yükümlülüklerle olan hassasiyet nedeni ile operasyonel elemana duyulan ihtiyaç fazlalığıdır.

Operasyonel eleman sayısı yüksektir.

Kurumların kar merkezi olabilecek ve katma değeri yüksek personeli istihdam eden Hazine, Kurumsal Finansman, Portföy Yönetimi ve Yurtdışı Satış Bölümlerinin toplam içindeki oranı çok düşüktür.

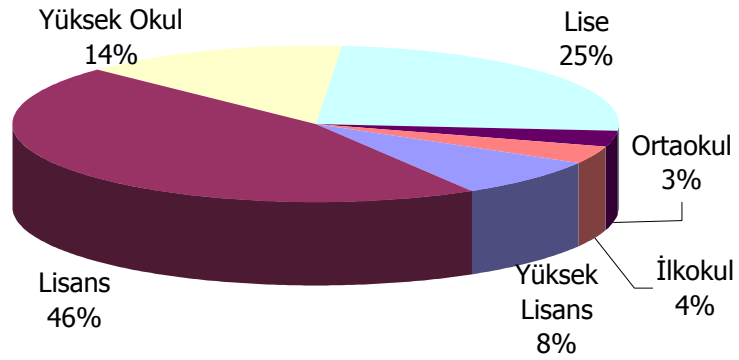
Departman Bazında Ortalama Personel Sayıları	
Yurtiçi Satış	27,9
Diğer	14,8
Mali ve İdari İşler (Operasyon)	10,9
Araştırma	4,1
Yurtdışı Satış	4,0
Portföy Yönetimi	3,5
Kurumsal Finansman	3,5
Hazine	2,8
Bilgi İşlem (Planlama ve Org.)	2,3
İç Denetim-Teftiş	1,7
İnsan Kaynakları	1,5

Kaynak: TSPAKB

Departman bazında ortalama personel sayıları da yukarıdaki sonuçları destekleyen bir yapıdadır.

Eğitim durumu göz önüne alındığında sektörün Türkiye'nin en eğitilmiş kadrolarına sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Toplam personelin %68'i bir yüksek öğrenim kurumundan mezundur. %25 lise mezunu ile beraber %3 ortaokul mezunu ve %4 oranında ilkokul mezunu sektörde yer almaktadır.

Sektörün %93'ü en az lise mezundur.

Aracı Kurum Personelinin Eğitim Durumu

Kaynak: TSPAKB

Bankacılık sektörünün eğitim durumuna göre personel yapısı ise aşağıda sunulmuştur.

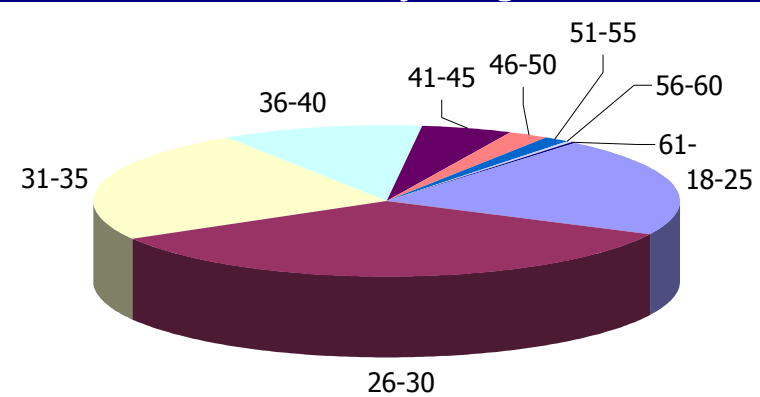
Banka Personelinin Eğitim Durumu

Yüksek Lisans	2,3%
Lisans	48,7%
Orta Öğretim	47,0%
İlkokul	1,7%

Kaynak: T. Bankalar Birliği

Sektörün %91'i 40 yaşın altındadır

Sektörün genç bir yapıya sahip olduğu beklenen bir sonuçtur. Fakat, rakamlar beklentilerden de daha genç bir sektör yapısını ortaya koymaktadır. Sektörün %91'i 40 yaşın altındadır. %80'i 35 yaş altında, %56'sı ise 30 yaş altındadır. 18-25 yaş arasında olanlar sektörün %21'ini oluşturmaktadır.

Aracı Kurum Personeli Yaş Kategorileri

Kaynak: TSPAKB

İş tecrübesi düşüktür.

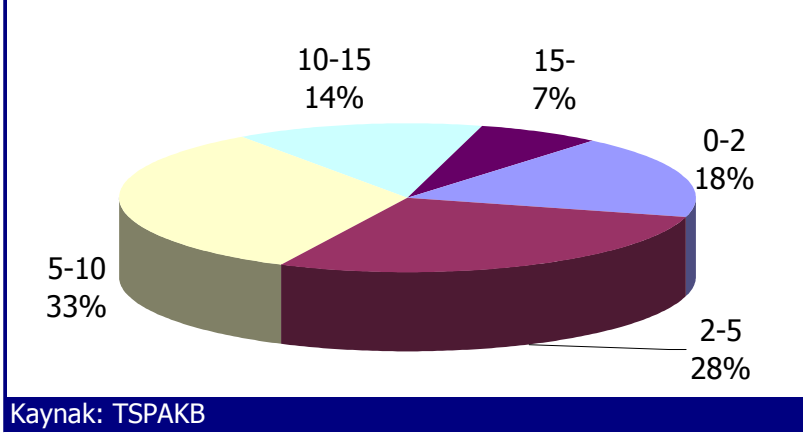
Sektörün ve sektördeki personel yapısının genç olmasının doğal sonucu olarak ortalama iş tecrübesi de diğer sektörlerle oranla düşüktür.

Sektörün %46'sı, yani yaklaşık yarısı, 5 yıldan az iş tecrübesine sahiptir. %79'u 10 yıldan az, %93'ü 15 yıldan az iş tecrübesine sahiptir.

Eğitim durumu ve yaş kategorisi verileri ile birleştirildiğinde sektörde üniversiteden yeni mezun olan kitlenin önemli bir yeri olduğu görölmektedir. 2 ile 10 yıl arası tecrübe sahibi olan personel ektörün %61'ini oluşturmaktadır.

Üniversiteden yeni mezunlar sektörde önemli bir yer teşkil etmektedir.

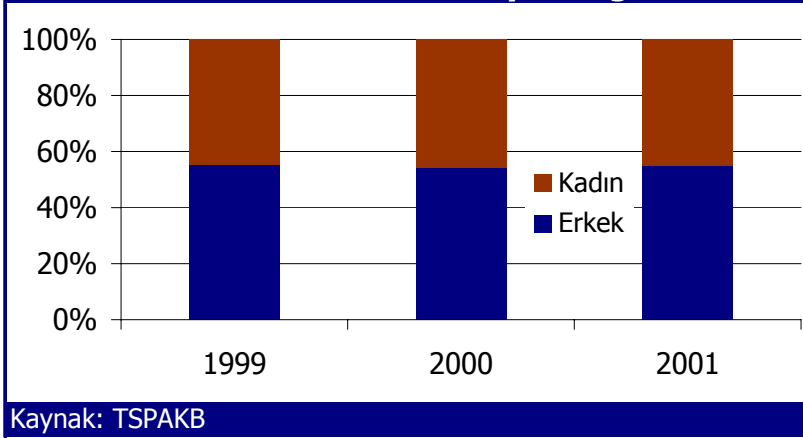
Aracı Kurum Personelinin İş Tecrübesi

Sektör çalışanlarının %55'i erkek, %45'i kadındır. Son üç yıl içinde bu yapı pek farklılık göstermemiş, kadınlar lehine sadece %0,5 puanlık bir artış gözlenmiştir.

Çalışanların %55'i erkektir.

Aracı Kurum Personelinin Cinsiyet Dağılımı

Banka personelinin ise %58,5'i erkektir. Son iki yılda bu yapı değişmemiştir.

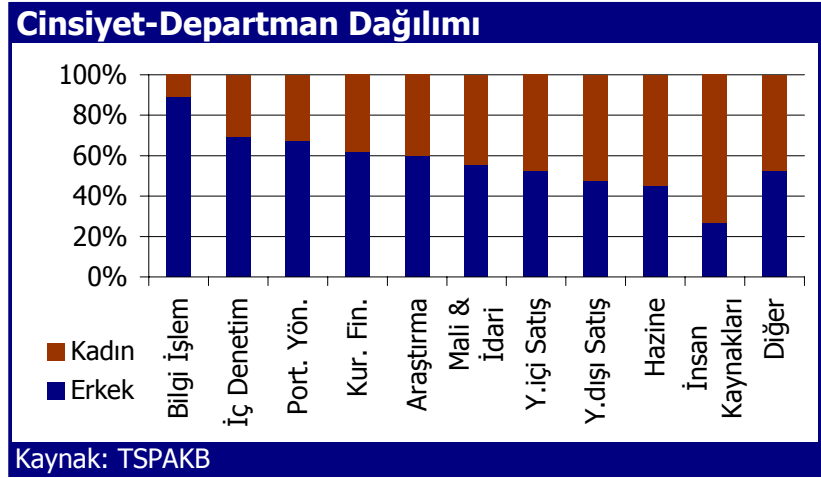
Bilgi işlem departmanlarının %90'ı erkeklerden oluşurken, İnsan Kaynakları departmanlarında çalışanların %73'ü kadındır. Sayıca kadın-erkek eşitliğinin sağlandığı bölümler Yurtiçi ve Yurtdışı Satış departmanlarıdır. Hazine bölümlerinde kadınların ağırlıkta olduğu görölmektedir.

Sayıca kadın-erkek eşitliğinin sağlandığı bölümler Satış departmanlarıdır.

Yüksek lisans sahibi personelin %64'ü erkektir. Fakülte ve yüksek okul mezunlarının dağılımı sektörün genelindeki cinsiyet dağılımında olduğu gibi %45-55 şeklinde erkekler lehinedir. Lise

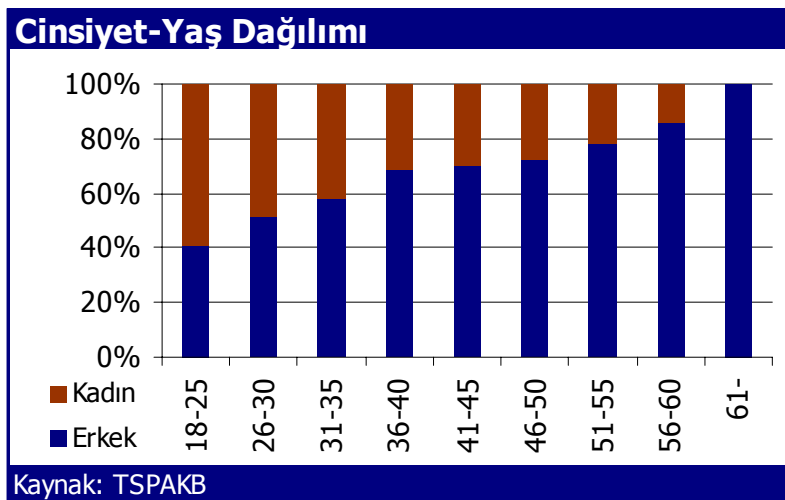
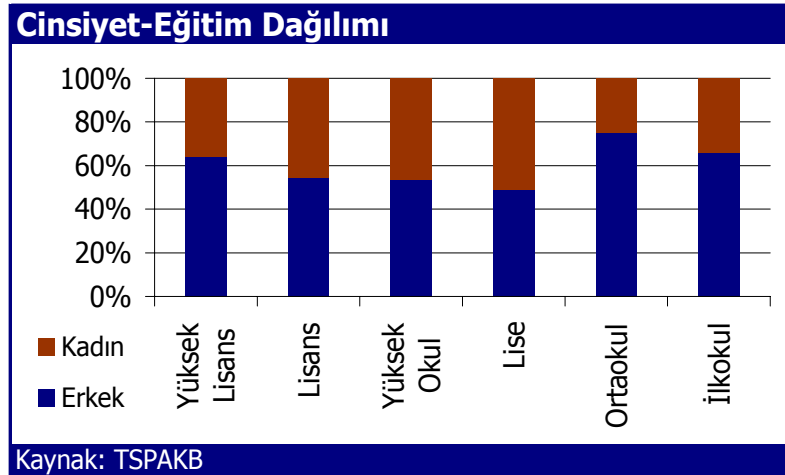
Yüksek lisans sahibi personelin %64'ü erkektir.

mezunlarının sayısı denk olmakla beraber ortaokul ve ilkokul mezunlarında erkeklerin payı sırası ile %75 ve %66'dır.

Kadınlar daha genç.

Yaş grupları bazında kadınların erkeklere göre çok daha genç oldukları görülmektedir. Kadınların %87'si, erkeklerin %74'ü 35 yaşın altındadır. 40 yaşından genç olan kitleye bakıldığında kadınların %95'i, erkeklerin %88'i 40 yaşın altındadır.

Beş yıla kadar olan iş tecrübesinde kadın-erkek sayısı eşittir. Beş yılın üstüne doğru çıktığında erkeklerin iş tecrübelerinin yaş grafiği ile uyumlu olarak arttığı görülmektedir. 15 yılın üstünde iş tecrübesine sahip olan erkek oranı %67'ye çıkmaktadır.

Erkeklerin iş tecrübesi daha yüksektir.

Yaş ve iş tecrübesi ile yönetici kademelerinin doğru orantılı olduğu düşünülürse sektörde üst düzey yönetim kademelerinde ağırlıklı olarak erkeklerin bulunduğu sonucu çıkarılabilir.

Üst yönetim kademelerinde ağırlıklı olarak erkekler bulunmaktadır.

